

Asterisk stiller skarpt på et nyt forskningsprojekt. Denne gang gælder det projektet 'Studerende i en fremdriftstid'.

Fremdriftsreformen rammer skævt

Fremdriftsreformen skulle få universitetsstuderende hurtigere igennem studierne. Men den skaber umiddelbart flere problemer, end den løser. Frem for at levere de bedst mulige betingelser for gennemførelse er det nu dokumenteret, at tabt læringsudbytte, stress og øget frafald i højere grad bliver virkeligheden for de studerende. Det viser en ny undersøgelse fra DPU, Aarhus Universitet.

Af MATHILDE WEIRSØE

Med sanktioner ved forsinkelser og bonusser for at blive færdig før tid har fremdriftsreformen åndet landets studerende i nakken siden efteråret 2014. Men vil reformen reelt få danske studerende op i gear og hurtigere igennem studiet? Og får vi bedre kandidater ud i den anden ende?

En ny undersøgelse fra DPU, Aarhus Universitet, konkluderer, at fremdriftsreformen på visse områder faktisk modvirker det egentlige formål.

»Målet med reformen er at understøtte studerende i at komme hurtigere igennem studierne, hvilket 10 % ganske rigtigt mener, at de vil. Men hvad angår det store flertal af studerende, så viser undersøgelsen, at reformen står i vejen for – og i visse tilfælde direkte bremser dem i – at komme igennem på normeret tid,« fastslår postdoc ved DPU Laura Louise Sarauw, som har stået i spidsen

for undersøgelsen, der er gennemført ved hjælp af en omfattende spørgeskemaundersøgelse. I alt har hun spurgt 4.938 studerende fordelt på forskellige studieretninger på alle landets universiteter.

Hun fremhæver især stress, risiko for at falde fra samt tabt læringsudbytte som tre utilsigtede og alvorlige konsekvenser af reformen.

»58 % forventer at blive mere stressede, fordi reformen presser på for hurtigere gennemførelsestid. Og det øgede stressniveau betyder samtidig tab af læringsudbytte, fordi studerende i stigende grad kun fokuserer på det direkte eksamensrelevante stof i stedet for at tage ekstra valgfag eller lave selvstændige vidensopsøgende aktiviteter. For mange er det alt sammen med til at give en dårligere studiemotivation,« siger hun.

I undersøgelsen ses det konkret ved, at 43 % forventer en reduceret studieglæde som følge af reformen, mens godt 16 % mener, at reformen øger sandsynligheden for, at de falder fra. Enten pga. manglende motivation

eller fordi det ganske enkelt ikke er muligt for dem at følge med det øgede hastighedskrav, hvor man skal indhente sine forsinkelser samtidig med, at man består eksaminer på 60 nye ECTS om året.

»Da vi lavede undersøgelsen sidste år, var omkring 35 % af de adspurgte forsinkende, og det er langt fra alle, der vil kunne honorere de nye krav,« tilføjer DPU-forskeren.

Pressede studerende bukker under

I studievejledningen på DPU i Emdrup vinder rapportens konklusioner genklang. Her får studievejleder Dag Munk Lindemann ofte henvendelser fra studerende, der føler sig så pressede, at de er tæt på at bukke under med stress og måske ender med at droppe ud af studiet. Efter reformen er andelen af henvendelser fra studerende, der »har ondt i livet,« steget, fortæller han.

»Nogle har mistet en mor eller far, de har sygdom i den nærmeste familie, eller de har kærestesorger – altså noget som i en periode gør dem psykisk sårbare og ude af stand til at

43 % af de adspurgte forventer en reduceret studieglæde som følge af reformen, mens godt 16 % mener, at den øger sandsynligheden for, at de falder fra.

varetage et fuldtidsstudium. Med fremdriftsreformen er der bare ikke tid og plads til, at man som studerende trækker stikket ud i en periode og får styr på livet igen. Du skal være med på toget hele tiden, for det kører, uanset om du er med eller ej.»

Den eneste udvej for disse uheldige og presede studerende er ifølge Dag Munk Lindemann en lægeerklæring. Derfor vejleder han ofte de studerende om at overveje muligheden for at kontakte lægen og få papir på, at de ikke kan varetage et fuldtidsstudium. For nogle ender det med en diagnose fra lægen – ofte stress, angst eller depression – da kravene om studieaktivitet fra SU og universitetet betyder, at det reelt er den eneste mulighed for at vinde den ekstra, nødvendige tid til studiet.

»De må sygeliggøre sig for at klare studierne, og det ødelægger i høj grad deres selvbillede. Men det er den eneste måde, hvorpå de kan få en pause fra studierne og komme til kræfter igen og dermed undgå at glide ud af uddannelsen. Men spørgsmålet er, om diagnoser skal være løsningen på studiemæssige problemer?«

Forhindrer orientering mod arbejdsmarkedet

En anden bekymring, mange studerende går med, handler om jobusikkerheden. Hvordan sikrer de sig vej til det første rigtige job, når de endelig står med eksamenspapirerne i hånden som færdiguddannede kandidater? Konkurrencen er hård, men en måde at skille sig ud på og lette vejen til arbejdsmarkedet er at supplere studiet med et praktikophold eller et studierelevant job. Men

undersøgelsen peger på, at fremdriftsreformen nu sætter en stopper for den mulighed. Konkret viser den, at 25 % forventer at fravælge et allerede planlagt praktikophold, 35 % forventer at måtte skære ned på studierelevant arbejde, og 35 % forventer at engagere sig mindre i frivilligt arbejde.

»Meget tyder på, at reformen forringer studerendes jobparathed og orientering mod arbejdsmarkedet, da mange må opgive eller skære ned på studierelevant arbejde, praktikophold og frivilligt arbejde – og nogle gange alle tre dele. Det er steder, hvor de ellers har høstet relevant erhvervs erfaring,« siger Laura Louise Sarauw, som også henviser til, at langt over halvdelen af de adspurgte ser reformens hastighedskrav som et problem i forhold til at opbygge et jobrelevant cv.

Studievejleder Dag Munk Lindemann oplever også et fald i andelen af DPU-studerende, der søger praktik. Og det kan han godt forstå.

»Det er ikke længere muligt at møblere rundt på semestrene, så der kan blive plads til et selvtilrettelagt praktikforløb. Kandidatstuderende på DPU, der ønsker at komme i praktik, er nødt til at udsætte de fag, de skulle have haft på det pågældende semester, til efter specialet, hvis praktik ikke er udbudt som valgfag på deres studium. Det ødelægger selvsagt kronologien i studiet, og er man rigtig uheldig, så udbydes fagene ikke umiddelbart efter, man er færdig med specialet. Derfor fravælger mange en selvtilrettelagt praktik,« fortæller han og tilføjer: »Derudover skal man med vilje brænde to eksamensforsøg af, da man automatisk er tilmeldt både ordinær og

UNDERSØGELSEN »STUDERENDE I EN FREMDRIFTSTID« – en undersøgelse af studerendes prioriteter, valg og dilemmaer set i lyset af studiefremdrifts- reformen.

Dataoplysningerne er indhentet i samarbejde med de faglige studentorganisationer. I en omfattende spørgeskemaundersøgelse er der blevet spurgt til de studerendes forventninger til en fremtid, hvor fremdriftsreformen i høj grad kommer til at diktere deres studietilrettelæggelse og -forløb.

• Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i april 2015. Spørgeskemaet har været udsendt til i alt 30.514 studerende. I alt har **4.938** besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en samlet svarprocent på 16. Det store antal respondenter udgør i sig selv et solidt statistisk grundlag for videre analyser.

FORDELING AF RESPONDENTER

- 2.743 via Dansk Magisterforening, som også har samlet ind for en række af de mindre fagorganisationer som f.eks. Pharma og Dyrslægeforeningen
- 641 via IDA
- 1382 via DJØF.

Projektet består desuden af en omfattende kvalitativ undersøgelse, baseret på en række fortløbende fokusgruppinterview med studerende og studieledere på én naturvidenskabelig og to humanistiske uddannelser. Resultaterne af den kvalitative dimension publiceres løbende fra og med foråret 2016.

Det er den første tilbundsgående undersøgelse af, hvad studiereformen potentielt betyder for studerende både i generel forstand og fordelt på de forskellige fagområder, årgange, alder, køn og forældrebaggrund.

Projektet er finansieret af det Fri Forskningsråd for Kultur og Kommunikation, FKK.

reeksaminer i alle fag og ikke har mulighed for at afmelde sig eksamen.«

Han peger også på et problem, han er stødt på, når studerende ønsker at tage fag på et andet studium eller et andet universitet.

»Det kan som udgangspunkt godt lade sig gøre, men hvis planen mislykkes, så kommer man bagerst i køen til fagene her på DPU. Det >

er altså noget af et gamble – en risiko, som mange ikke tør tage, og som reelt betyder, at den lille mulighed, man havde for at tone sin egen uddannelse, så den ikke lignede den, ens medstuderende fik, synes helt væk,« siger han.

Bremser studieophold i udlandet

Samme tendens gør sig gældende, når det kommer til at studere i udlandet. Godt hver femte angiver i undersøgelsen, at de forventer at fravælge et allerede planlagt studieophold i udlandet.

»En effekt af tidspresset er, at flere vil droppe drømmen om at rejse ud. Et studieophold i udlandet medfører ligesom studiejob og praktik en risiko for forsinkelse, og denne risiko er nu blevet farlig på grund af de nye sanktioner. Studier i udlandet går nogle gange på tværs af den danske semesterstruktur. Det kan betyde, at man må indhente nogle fag, når man kommer hjem, og dermed må bruge ekstra studietid. Men det tillader fremdriftsreformen ikke. Derfor fravælger en stor del at tage ud af frygt for

at blive forsinkede med studierne,« fortæller Laura Louise Sarauw.

DPU-studievejleder Dag Munk Lindemann ser netop nu en nedgang i antallet af studerende, der ønsker at rejse ud, efter reformen er trådt i kraft.

»Det er min klare oplevelse, at de studerende, jeg taler med, ikke er lige så eventyrlystne, som de var før reformen. Bekymringen for, om udlandsophold giver for meget ekstra arbejde for den studerende, fylder meget. Den tid, de skal bruge på alt det praktiske omkring udlandsophold, koblet med usikkerheden om, hvad man får derude, synes at dæmpe de studerendes udlængsel. Førhen havde vi langt flere henvendelser om udlandsophold,« fortæller studievejleder Dag Munk Lindemann.

Konsekvensen bliver ifølge Laura Louise Sarauw et fattigere studieliv for de studerende, men også en kvalitetsforringelse af de kandidater, der kommer ud i den anden ende.

»Samfundet, herunder erhvervslivet, går glip af nogle internationale erfaringer, i og med de studerende ikke prøver kræfter med den udfordring, det indebærer at bo og studere i et andet land. Det kan jo ellers i høj grad være med til at modne og ruste dem til fremtiden,« siger hun.

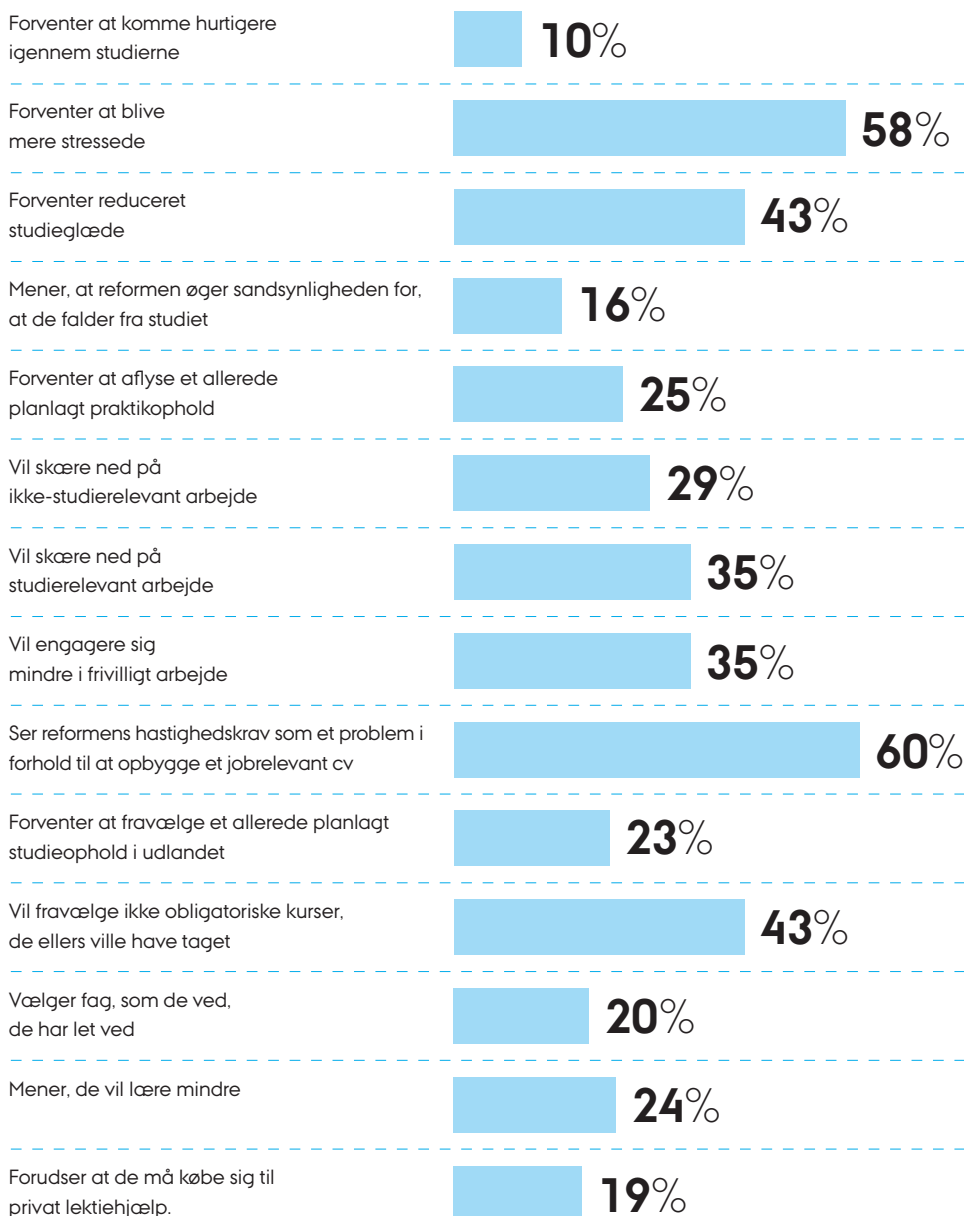
Tabt læringsudbytte

Laura Louise Sarauw problematiserer, at reformen fanger de studerende i et krydspres mellem det hastighedskrav, som følger med reformen, og andre krav og forventninger, som de enten har til sig selv, eller som kommer fra deres undervisere eller andre diskurser i det omgivende samfund f.eks. om, hvad det vil sige at studere, eller hvordan man skaber et arbejdsmarkedsrelevant cv.

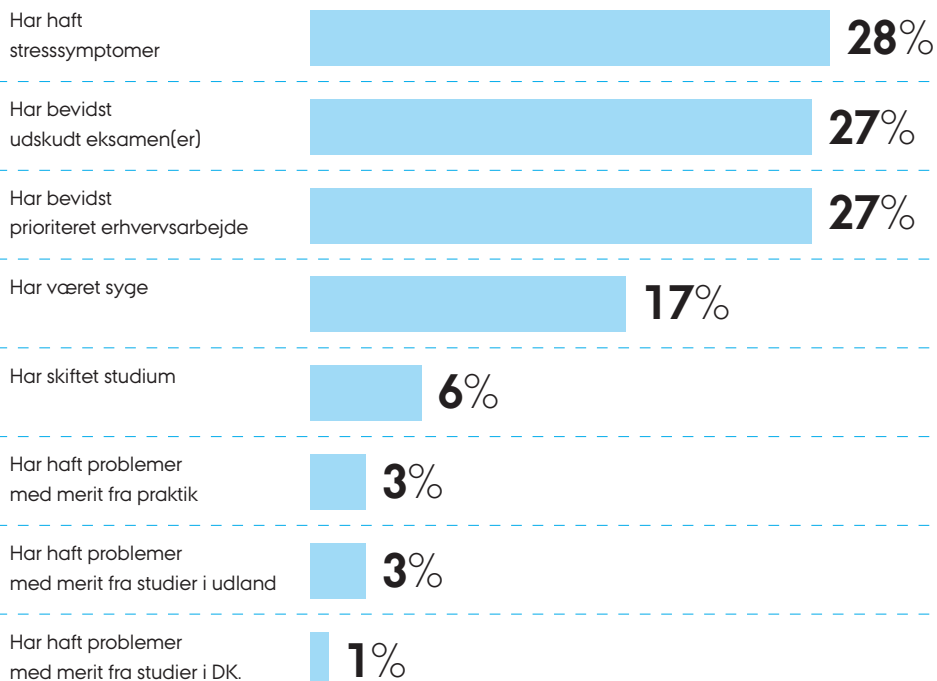
»Et flertal af de adspurgte oplever, at reformen kompromitterer deres studielivsværdier, som bl.a. handler om at kunne komme i dybden med det faglige. Men den står også i vejen for deres jobstrategier og de signaler, de oplever, deres undervisere sender i forhold til, hvad de skal prioritere på uddannelsen,« forklarer hun.

På den måde sætter reformen spørgsmålstegn ved vores forestillinger om, hvad der i grunden er meningen med at gå på universitetet, da flere studerende fremover vil gå efter de lette løsninger og i mindre grad gå efter selvstændige løsninger eller arbejde i dybden med stoffet. I undersøgelsen angiver godt en tredjedel, at de må skære i forberedelsen til alle fag, og 43 % vil fravælge ikke-obligatoriske kurser og fag, som de ellers ville have taget. Omvendt ser det direkte eksamensrelevante stof ud til at blive opprioriteret.

STUDERENDES FORVENTNINGER TIL STUDIELIVET EFTER REFORMEN

REELLE ÅRSAGER TIL FORSINKELSER PÅ UNIVERSITETERNE I DAG

Laura Louise Sarauw ser en fare for, at fordybelse og studieinteresse bliver erstattet med en mere instrumentel og opportunistisk adfærd, der kan føre til, hvad hun kalder »overfladelæring«, fordi studerende i stigende grad kun fokuserer på de fag, de skal til eksamen i. Det kan bl.a. få konsekvenser for deres evne til selvstændigt at formulere sig og løse problemer, mener hun.

»Jeg ser en tendens til, at flere vælger fag, de ved, de har let ved. Det gælder for en femtedel af de adspurgte. Der er derfor risiko for, at mange ikke længere vil blive udfordret på det højeste niveau, hvilket man ellers kunne mene om noget er formålet med vores universitetsuddannelser.«

Hun peger på det tankevækkende i, at de studerende tilsyneladende er meget bevidste om dette paradoks: Godt en fjerdedel af de adspurgte ser det som en direkte konsekvens af reformen, at de vil lære mindre. Og det skal så holdes op imod det, samfundet får som udbytte af reformen, nemlig at blot 10 % mener, de vil komme hurtigere gennem deres studie.

Ikke tid til at dvæle og forstå

Dag Munk Lindemann har været studievejleder siden 2013 – dvs., også før reformen trådte i kraft. Han kan derfor sammenligne dels

Fremdriftsreformen presser de studerende. 43 % forventer at fravælge ikke obligatoriske fag og kun fokusere på det stof, der er direkte eksamensrelevant.

STUDIEFREM- DRIFTSREFORMEN

I 2013 indgik et flertal i Folketinget en aftale om Studiefremdriftsreformen, som indebærer en reform af SU-systemet og rammerne for studie gennemførelse. Reformen var motiveret af et ønske om at frigøre midler til andre vækstskabende aktiviteter ved at reducere den gennemsnitlige studietid med i alt 4,3 måneder. Lykkes det ikke for universiteterne at nedbringe studietiderne inden 2020, skæres der markant i uddannelsesbevilningerne. *Med virkning for alle nyindskrevne studerende fra studiestart 2014 – og alle øvrige studerende fra studiestart 2015 – har universiteterne de seneste år været forpligtede på følgende mål:*

- Studerende tilmeldes automatisk eksaminer/prøver af 60 nye ECTS om året
- Det er ikke muligt at afmelde sig eksaminer
- Studerende har pligt til at søge merit ved studieskift ('tvangsmerit')
- Automatisk merit for alle forhåndsgodkendte studieophold i udlandet
- Mulighed for at tage kandidatfag allerede på bacheloruuddannelsen
- SU reduceres til den normerede tid + et års bonus ved hurtig studiestart
- SU bortfalder ved mere end seks måneders forsinkelse
- Kontant bonus til studerende, der bliver færdige før normeret tid.

KILDE: UDDANNELSES- OG FORSKNINGSMINISTERIET

REFORMJUSTERINGER 2015

I forlængelse af den massive kritik, som efterfølgende har været rettet mod reformen, indgik et flertal i Folketinget den 20. november 2015 et forlig om justering. Blandt de mest omtalte i de i alt seks tiltag er afskaffelsen af det centrale krav om tilmelding til 60 årlige ECTS. Studerende skal ifølge den nye aftale ikke længere automatisk tilmeldes prøver svarende til 60 ECTS per studieår, og universiteterne må selv beslutte hvor mange ECTS, en studerende skal bestå per studieår. Kravet om, at studerende skal uddanne sig i gennemsnit 4,3 måneder hurtigere i 2020 end i 2011, er imidlertid uændret. Forliget er blevet kritiseret for reelt ikke at ændre noget, men blot flytte opgaven til universiteterne og de enkelte studerende, som stadig skal nedbringe studietiden for at undgå bøder og andre sanktioner.

JUSTERINGER I STUDIEFREM- DRIFTSREFORMEN NOVEMBER 2015

- Ophævelse af det centrale krav om tilmelding til fag og prøver (60-ECTS)
- Mulighed for krav om studieaktivitet (bestå-krav)
- Mulighed for løbende karaktergivende prøver og fremlæggelser
- Forbedrede muligheder for studerende, der er iværksættere
- Faglig relevant merit ved studieskift
- Forbedrede muligheder for faglig supplering for ansøgere til kandidatuddannelser.

»Meget tyder på, at reformen forringer studerendes jobparathed og orientering mod arbejdsmarkedet, da mange må opgive eller skære ned på studierelevant arbejde, praktikophold og frivilligt arbejde.«

Postdoc **Laura Louise Sarauw**

hvilke typer råd og vejledning, de studerende efterspurgte før og efter reformen, og dels hvilke svar og anbefalinger, han har givet dem.

»Før reformen vejledte jeg studerende i at få den bedst mulige uddannelse. I dag vejleder jeg folk i, hvordan de kan blive færdige til tiden,« fastslår han og tilføjer: »Tidligere fik vi henvendelser og spørgsmål om, hvad der kunne være spændende og interessant at lære og fordybe sig i ud fra en særlig interesse. I dag handler de fleste opkald om sygdom og pressede studerende, eksamensudskydelse, og hvordan de gennemfører studiet på normeret tid.«

Han adresserer især problemet med, at de studerende i dag ikke længere har tid til fordybelse i deres studier og derfor heller ikke til at dvæle ved stof, der i udgangspunktet er svært at forstå. Han er i dag i gang med sit speciale, men husker sin tid som førsteårsstuderende på Pædagogisk Filosofi på DPU som meget udfordrende.

»Jeg kom med en lærerbaggrund, og filosofien var helt ny for mig. I modsætning til de af mine medstuderende, der havde en bachelorgrad i filosofi, var jeg nødt til at læse mig ind på faget. Og det krævede tid. Men jeg dvælede ved det, og langsomt blev det mere klart for mig, hvad faget gik ud på,« fortæller han.

Men muligheden for at bruge ekstra tid til fordybelse har reformen nu gjort endeligt op med. Der er ikke tid til at dvæle og forstå.

»I dag ville jeg aldrig vejlede nogen, så de fik lyst til at prøve at forlænge uddannelsen med vilje. Det ville gøre, at de kun havde ét reelt forsøg i de fag, de bevidst undgik at

forholde sig til undervejs. Det faktum, at fælden klapper med det samme, hvis der er et fag, du ikke får fat i, stresser mange.«

Faktisk ser han, at hastighedskravet og fraværet af muligheden for at dvæle ved det, der er svært, kan skræmme førsteårsstuderende væk fra universitetet.

»Jeg kan se, at førsteårsstuderende hurtigere giver op i dag, hvis det bliver for svært, og tænker: 'så er det her studie nok ikke noget for mig alligevel'. Og så drop- per de ud, går ned med flaget eller får en lægeerklæring.«

Social slagside

Undersøgelsen viser samtidig, at reformen har en social slagside, påpeger Laura Louise Sarauw.

»Lidt under hver femte af de adspurgte forventer, at det kan blive nødvendigt at købe sig til privat lektiehjælp eller coaching for at komme igennem på de nye vilkår, hvilket er med til at sætte spørgsmålstegn ved den i princippet lige og frie adgang, vi hidtil har prist ved vores uddannelsessystem.«

Laura Louise Sarauw ser med alvor på de utilsigtede konsekvenser af reformen og mener, politikerne svigter både de studerende og universiteterne.

»Politikerne er nødt til at tage ansvar og justere, hvor det er nødvendigt. Måske skulle man lave en reform, der reelt gør noget ved forsinkelsesårsagerne, fremfor at sætte en reform i værk, der giver de studerende stress. Særligt når vi nu netop kan se af undersøgelsen, at stress allerede i dag er den primære årsag til forsinkelser blandt de studerede.« ■

Laura Louise Sarauw

Postdoc ved DPU, Aarhus Universitet siden 2013, og lige siden har hun været optaget af at forske i fremdriftsreformens betydning for de studerendes prioriteter og valg. Hun har en Ph.d.-grad fra Københavns Universitet, hvor hun har forsket i den danske fortolkning af den europæiske Bologna-proces fra 1999 og frem.

Dag Munk Lindemann

Studerestudievejleder ved DPU, Aarhus Universitet i Emdrup. Dag er ved at færdiggøre sit speciale i pædagogisk filosofi, som handler om, hvordan vaner kan sætte os i stand til at forklare adfærd og hvordan læring kan ses som grundlæggende for den menneskelige kognition.